

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

[Cilt/Volume: 10, Sayı/Issue: 1, Mart/March 2026]

Prof. Dr. Filiz KILIÇ'a Armağan

Halk Şairlerinin Diliyle Ankara

Ankara Through the Language of Folk Poets

Ayşe YÜCEL ÇETİN

Prof. Dr. • Gazi Üniversitesi • Gazi Eğitim Fakültesi • Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
ayucel@gazi.edu.tr | <https://orcid.org/0000-0001-5488-7645> | <https://ror.org/054xkpr46>

Atıf | Citation: Yücel, Çetin, A. (2026). Halk Şairlerinin Diliyle Ankara. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 10(1), s. 103-113
<https://doi.org/10.34083/akaded.1875849>
<https://izlik.org/JA24HL39AR>

Makale Bilgisi

Article Information

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Article Type: Research Article

Geliş Tarihi: 29.01.2026

Date Received: 29.01.2026

Kabul Tarihi: 10.03.2026

Date Accepted: 10.03.2026

Yayın Tarihi: 30.03.2026

Date Published: 30.03.2026

Değerlendirme: Çift kör hakemlik

Review Reports: Double-blind peer review

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Conflicts of Interest: The author has declared no conflict of interest.

Fon Desteği: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Funding Support: The author has declared that no financial support was received for this study.

Etik Kurul Belgesi: Bu makale için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for this article.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulmuştur.

Ethics Statement: Scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study.

İntihal: Bu makale, iThenticate yazılımı ile taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned with iThenticate software. No plagiarism was detected.

Telif Hakkı ve Lisans: Bu dergide yer alan makaleler Creative Commons CC-BY-NC lisansı altında yayımlanır.

Copyright&License: Articles in this journal are published under the Creative Commons CC-BY-NC license.

Etik Bildirim: adeddergi@gmail.com

Complaints: adeddergi@gmail.com

Öz

Mekân, kişi ve toplumun yaşadığı, yaşadığı zaman içinde edindiği bütün davranış kalıpları, hayatı algılayış ve yaşama biçimi, kişisel ve toplumsal kimliğin oluştuğu kutsal alandır. Vatan, yuva, memleket gibi kavramlarla ifade edilen mekânlar, yalnızca fiziksel alanlar değil; toplumsal belleğin, kolektif bilincin ve kültürel kimliğin devamını da sağlayan anlam alanlarıdır. Sosyo-kültürel unsurlar, tarihsel tecrübeler, semboller, anlatılar ve edebî eserlere kaynaklık edip onlarla beslenen şehirler, toplumların zihniyet dünyasını şekillendirir, millî hayatıyla bütünleşir. Bu yönüyle şehirler, geçmiş, yaşanan zaman ve geleceği bir araya getiren kültürel simgeler olarak kolektif belleğin oluşumunda belirleyici rol oynar.

Edebî metinler, estetik yapıları ve temsil güçleriyle yazıldıkları dönemin zihniyetini, değerler sistemini ve toplumsal kabullerini yansıtır. Türk edebiyatının geleneksel ürünü olan âşık tarzı edebiyat mensuplarının şiirleri, bireysel olduğu kadar kolektif tasavvurun da ifadesidir. Halk şairleri, yaşadıkları dönemin sosyal, siyasî ve kültürel yapısını eserlerinde işleyerek tarih bilgi ve bilincinin aktarımında, bu yolla kültürel sürekliliğin sağlanmasında önemli fonksiyon üstlenir, kolektif bilincin oluşmasına ve aktarımına katkı sağlarlar.

Ankara, tarihî dönemlerde bulunduğu stratejik alan dolayısıyla önemli bir merkez olup özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş döneminde üstlendiği rol nedeniyle güçlü bir sembolik anlam taşır. Anadolu'nun merkezinde yer alan bu tarihî şehir, Millî Mücadele sürecinde Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş döneminde devletin karargâhı olmuş, Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte başkent olup ulusal kimliğin ve devlet bilincinin simgesi hâline gelmiş, edebiyat alanının da merkezi olmuştur. Bu çerçevede Ankara ile ilgili toplumun duygularına tercüman olan halk şairleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Cumhuriyet, bağımsızlık mücadelesi ve Mustafa Kemal Atatürk'ü şiirlerinde işlemiş, "istiklâlden istikbâle" uzanan bir var oluş mekânı olarak da Ankara'yı tasvir etmiştir.

Âşık tarzı edebiyat geleneğinin temsilcisi halk şairleri, Ankara'yı ele alırken onun tarihî, siyasî ve kültürel yönünü, millî mücadele ruhunu, Cumhuriyet ideolojisini ve toplumsal dönüşümü şiir yoluyla aktarmışlardır. Âşıklar, Ankara'yı maddi özelliklerinin yanı sıra taşıdığı sembolik ve manevî değerleri ile Türk milletinin kolektif hafızasında konumlandırmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Ankara, Atatürk, Başkent, Millî Mücadele, Bağımsızlık.

Abstract

Space is a sacred domain in which individuals and societies live and where patterns of behavior, perceptions of life, and ways of living acquired over time shape both personal and collective identity. Spaces conceptualized as homeland, home, or native land are not merely physical settings but also meaningful domains that sustain social memory, collective consciousness, and cultural identity. Cities, nourished by socio-cultural elements, historical experiences, symbols, narratives, and literary works, shape the mentality of societies and become integrated with national life. In this sense, cities function as cultural symbols that connect the past, present, and future, playing a decisive role in the formation of collective memory.

Literary texts reflect the mentality, value systems, and social norms of the periods in which they are produced through their aesthetic structures and representational power. The poems of folk poets within the âşık tradition of Turkish literature express not only individual emotions but also collective imagination. By addressing the social, political, and cultural conditions of their time, folk poets contribute to the transmission of historical consciousness and the continuity of cultural memory.

Due to its strategic location and the role it played during the National Struggle, Ankara holds strong symbolic significance in Turkish history. Serving as the headquarters of the state during the founding period of the Republic of Türkiye, Ankara became the capital with the proclamation of the Republic and emerged as a symbol of national identity, state consciousness, and literary life. Folk poets voiced the emotions of society by addressing themes such as the Grand National Assembly of Türkiye, the Republic, independence, and Mustafa Kemal Atatürk, portraying Ankara as a space of existence extending from independence to the future. Through poetry, folk poets positioned Ankara in the collective memory of the Turkish nation by emphasizing its historical, political, cultural, and symbolic dimensions.

Keywords: Ankara, Atatürk, Capital City, National Struggle, Independence

Giriş

Şehirlerin/ mimari yapıların, mekânların anlamlandırılmasında sosyo-kültürel unsurlar, tecrübeler etkili olur. Bütün bunların yanı sıra semboller, tasavvurlar, anlatılarla edebi eserlerle hafızalarda temsil edilir. Dolayısıyla mekânlar/ şehirler toplumların zihniyet dünyası ile millî hayatıyla tanımlanır. Urry, şehri ve mekânları insanlara ait anıların ve geçmişin ambarı olarak nitelendirir (1995, s. 42). Mekânlar/ şehirler aynı zamanda geçmiş, şimdi ve geleceğin ruhunu taşıyan birleştirici kültürel simgelerdir. Bu bakımdan şehirler, tarih içinde yolculuklarıyla kolektif belleği ve bilinci oluştururlar. Zira insanlar/ toplumlar yaşadıkları mekânla kültürel değerlerle bütünleşir ve var olurlar.

Milletin mekândan, geniş manada coğrafyadan/şehirden ayrı düşünülmemeyeceğini ifade eden Aktaş; insanın yaşadığı mekânla bütünleşmesi, vatan adı verilen bu mekânın tarihî ve kültürel değerleriyle kaynaşmasına dikkat çeker (1996, s. 171). Milletlerin kültürel ve tarihî olandan hareketle mekânlara yüklenen anlamlar, dilin çeşitli formlarıyla aktarılır ve toplumsal belleğe kaydedilir.

Şehri; “anlamını şiirin yarattığı ruhta bulan mekân” olarak nitelendiren Öztekin (2015, s. 212) edebiyatın/şiirin de şehirler gibi kaydettiği hatıralarla önemli bir bellek olduğunu ifade eder. Özellikle tarihe tanıklık eden şehirler, dönemin zihniyet dünyası, düşünme biçimi, millî hayatıyla tasavvur edilir, sembollerle hafızalarda yer eder.

Her türlü bilgidен, birikimden yararlanan edebî metinler kendine özgü formları, dili, üslubu, estetik yapısı, gerçekliği, anlamları, yorumlamaları, yazıldığı dönemleri temsil etmesi gibi birçok niteliğe sahiptir. Şair/yazar, iç dünyası kadar dış dünyadaki olayları, mekânları kendine özgü bakış açısı ve duyarlılığı ile yorumlar, dile getirir (Yücel Çetin, 2022, s. 1701-1712).

Edebiyat alanının estetik hüviyete sahip olan şiir ve şiirin yaratıcıları yazıldığı/ söylendiği dönemin zihniyetini de yansıtır. Her şeyden önce edebî eser, estetik değeri, dili, ifadesi, metaforları ve zihniyetiyle döneminin temsilcisidir.

Türk edebiyat geleneği içinde asırlardır var olan âşık şiirinin temsilcileri/ halk şairleri, yaşadıkları dönemin sosyal, siyasî ve kültürel yapılarından uzaklaşmadan elbette geleneğin unsurlarını da kullanarak varlıklarını sürdürürler. Bu yönüyle halk şairleri, sosyal meseleleri dile getirmeleri ve toplumu etkilemeleri, aynı zamanda kolektif bilincin ve belleğin oluşmasında önemli rol oynarlar. Bireysel olmanın yanı sıra yaşadığı dönemin sosyo-kültürel unsurları, zihniyet dünyası, normlar, kabuller dünyası, sosyal ve siyasî hareketler, değerler sistemine göre şekillenen şiirleri geniş zaman ve mekânları ifade eder.

Ferdî bir edebiyat olduğu kadar sözlü geleneğe dayalı, dolayısıyla kolektif özelliğe de sahip olan âşık şiirinin temsilcileri, büyük ölçüde yarattıkları şiirlerle adeta milletin hafızası konumunda olmuşlardır. Aynı zamanda tarihî olayların aktarımında, kültürün taşınmasında belirleyici olurlar. Özellikle millî konulardaki hassasiyetleri ile kolektif bilincin oluşmasına katkı sağlarlar, toplumu etkilerler.

Ankara; İstiklal Yolunun Mekânı

Tarihin birçok dönemlerinde merkez konumda olan Ankara, son derece zengin bir siyasî ve kültürel birikime sahiptir. Ankara, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, Anadolu'nun merkezinde yer alan tarihî bir şehirdir. Malazgirt zaferinden sonra Selçuklu hâkimiyetinde önemi artmış, özellikle ahilik etkisi ile de Osmanlı döneminde şehrin kimliği üzerindeki belirleyici rolünü devam ettirmiş (Ocak, 1996, s. 169-190'dan Ölçekci, 2021, s. 352). Aynı zamanda Ankara Savaşı'nın dolayısıyla da Osmanlı Devleti'nin yıkılma sürecinin başladığı yeri temsil eder. Diğer taraftan millî mücadelenin merkezi, siyasî karargâhı, işgal altındaki vatanın bütünlüğü için açılmış "Meclis" ile de yeni tarihî sürecin mekânıdır Ankara. Birçok medeniyete başkentlik yapması bakımından da marka şehir kimliği taşır.

Ankara; Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin başkenti, millî mücadele ve otoritenin sembolü olan şehir. Her şeyden önce milletin kaderinin tayin edildiği, "istiklal yolunun son menzili"dir (Ulutaş, 2015, s. 103). Bir başka ifadeyle Ankara, bir idealin, istiklalden istikbale giden mekânın sembolik ifadesidir.

Mustafa Kemal'in Ankara'yı millî mücadelenin merkezi, aynı zamanda yeni kurulacak olan devletin başkenti olarak tercih etmesi (Ulutaş, 2015, s. 101) ona coğrafi bir mekân olmanın çok ötesinde bir anlam yükler, adeta kutsal bir mekâna dönüşür.

Hiç şüphesiz Ankara, yeni devletin, ideolojinin, yeni inşa edilmeye çalışılan toplumun da başkenti ve simgesidir. Bütün bu özellikleriyle de edebî eserlerde geniş yer tutar. Zira edebiyat eserinin yaratıldığı dönemin zihniyeti, genel kabulleri, estetik anlayışı esere yansır, aynı zamanda dönemini temsil eder.

Türk milletinin var olma mücadelesi olan Millî Mücadele'yi, yeni kurulan Türk Devleti'ni, Mustafa Kemal Atatürk'ü, Türkiye'nin kültür hayatını sembolize eden ideal şehir Ankara'yı halk şairleri şiirleriyle dile getirmiş, millî bilinç oluşturulmuştur.

Millî mücadelenin sembolü olan Ankara, devlet olma bilincinin, var oluşun kimliğidir. Âşıklar, Ankara'nın tarihî mirasını, Türk milletinin bağımsızlık mücadelesini, yeni kurulan devleti, idareyi, Ankara merkezli dile getirirler. Türk milletinin bağımsızlık mücadelesi, Türk devletin kuruluş ve devamlılığı, millî bilinç, Başkomutan Mustafa Kemal Atatürk ve başkent Ankara âşıkların şiirinde yer alır. Millî mücadeleyi ve milletin zaferini Nuri Çırağı şu mısralarla dile getirir:

Herkese duyurduk biz bu ilanı

Bir meclis kuruldu çizdi planı

Yirmi üçte Cumhuriyet ilanı

Yeniden kuruldu bu büyük devlet

Çile çektik bu günlere kavuştuk

Ay yıldızlı ak hilale kavuştuk

İstikrarlı istiklale kavuştuk

Ankara'da kurulmuştu hükümet (Özdemir, 2009, s. 105)

mısralarıyla şehri; aynı zamanda istikrar ve devletin devamlılığı ile dün, şimdi ve gelecekle ilişkilendirir.

Âşıklar için Ankara vatandır, vatanın kalbi, Türkiye'dir. Fakı Edeer (Âşık Fakı); vatan bilinciyle seslenir:

Vatanım Türkiye dağlar mekânım

Ben Edirne Kars Ardahan'ım

Ankara yüreğim nehirler kanım

Vatan bizsiz, biz vatansız olmuyor (Uysal, 2010, s. 205)

Vatan savunmasında verilen kararlı mücadele ve Türk milletinin bağımsızlığının temsilcisi olan 23 Nisan 1920'de dualarla açılan Türkiye Büyük Millet Meclisi, mücadelenin, azmin, kahramanlığın ve bağımsızlığın meclisidir. Niyazi Ece (Âşık Ece); "Kemal Atatürk" şiiriyle;

Ankara'ya gelip Meclisi açtı

Kesin karar alıp kürsüye çıktı

Kadına hak verdi vekil de seçti

Mavi gözlü asker Kemal Atatürk (Şengül, 2010, s. 408)

Ankara'nın başkent oluşu, Türk devletinin, devlet bilincinin ve yeni toplumun inşasının esasını temsil eder. Ankara aynı zamanda ulus devletin sembolüdür. Âşıklar için Ankara; bir mekân şehir olmanın çok ötesinde millî mücadele ruhunu temsil eden Cumhuriyet şehridir. Ankara; var oluşun değişim ve ütopyanın şehridir. Ankara, Tarih içindeki zenginliğini muhafaza ederek Cumhuriyet'e giden yolda istiklâl mücadelesine tanıklık eden ve sembolleşen şehirdir.

Tanpınar'ın Ankara tasviri; "Belki Millî Mücadele yıllarının bıraktığı bir tesirdir, belki doğrudan doğruya çelik zırhlarını giymiş ortada dolaşan bir eski zaman silâhşoruna benzeyen kalesinin bir telkinidir; Ankara, bana daima dâsitânî ve muharip göründü. Şurası var ki şehrin vaziyeti de buna müsaittir" (1999, s. 11). Âşıkların hatırında ve hafızalarında iz bırakan Ankara, başkent olması, merkezi idareyi temsil etmesiyle ele alınır.

Cumhuriyet'le özdeşleşen, yeni kurulan devletin başkenti olan Ankara, Atatürk'ün şahsında millet olma bilincini temsil eder. Cumhuriyet'in başarılarını bu yeni "Başkentle sembolize etmek" Ankara'nın şehir kimliğidir. Millî iradenin temsilcisi olarak kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisi, Ankara'nın Türkiye Devleti'nin yönetim merkezidir.

Samsun’da başlayan ve “Ya istiklâl ya ölüm!” ifadesiyle sembolleşen milletin azim ve kararlılığı Âşık Abdulvahap Kocaman’ın mısralarıyla dillendirilir:

Sivas’tan da Ankara’ya varıldı

Disiplin sağlandı birlik kuruldu

Türk milleti silahına sarıldı

Yurdumuz çelikten bir hisar oldu (Kayırhan, 2007, s. 178)

Halk şairleri için Ankara millî mücadelenin, var oluşun kimliğidir. Şehrin tarih içinde yaşadıkları, aynı zamanda dün ve şimdinin, hatta geleceğin ifadesidir. Bir başka ifadeyle Ankara devlet olma bilincidir. Bu bakımdan çoğu zaman TBMM, Anıtkabir, Kale vb. simgelerle kolektif hafıza unsurlarıyla şiirlere konu edinir. Mustafa Kemal Atatürk’ün ardından yazılan şiirlerde millî mücadele, zafer, yeni devlet ve reformlar, Meclis Ankara ili tasvir edilir.

Âşık Dadaşoğlu; vatanın işgali ile başladığı kurtuluş savaşı tasvirinde zaferi Ankara ile ifade eder:

Ankara’da büyük meclisin kurdun

Şen olsun vatanın, şen olsun yurdun

Al atın üstünde şahlandın durdun

Ya ölüm ya vatan dedin, ne mutlu (Halıcı, 1981, s. 155)

Âşık Mustafa Ruhanî için Ankara millî mücadelenin merkezidir. “Tarih bin dokuz yüz on dokuz yılı” mısrasıyla başlayan şiiri meclisin kurulmasıyla zaferin müjdelendiğini dillendirir:

Ankara’da büyük meclisi kurdu

Topladı orduyu savaş buyurdu

Çemberleri yardı düşmanı vurdu

Düşman leşi dolan meydanı seyret (Halıcı, 1981, s. 162)

Yirminci yüzyılın önde gelen âşıklarından Taşlıova “Cumhuriyet Getirdi” başlıklı şiirinde yeni devleti, bağımsızlığı ve reformları, Cumhuriyet’in faziletlerini dile getirirken Ankara’daki meclisin geleceğimize dair fikirlerin mekânı olduğuna da dikkat çeker.

İlkin Ankara’da bir meclis kurduk

İstiklalimize fikirler yorduk.

Yurda göz koyandan hesaplar sorduk

Bu heybeti Cumhuriyet getirdi

...

On üç ekim başkent oldu Ankara

Kara günler ak olmuştu bu ara

Kapandı çıbanlar sarıldı yara

Selameti Cumhuriyet getirdi (Halıcı, 1981, s. 186-187)

Özellikle Kurtuluş Savaşı'ndan sonra toplumsal hayatın yeni devletin ideolojisi ve reformlarla inşa edilmesine dikkat çekilmiş, toplumsal dönüşümü Ankara temsil etmiştir.

Âşık İlhami Demir için Ankara her şeyden önce başkent, meclis ve merkezi otoriteyi temsil eder. "Türklük Yolu" şiiriyle Türklerin tarihini, zaferi ve yeni devletle kazanılan bağımsızlığı, gelişmeleri anlatırken kolektif belleği de oluşturur:

Gökte uçak yerde trenlerimiz

Kendi servetimiz kendi varımız

Elimiz emeği, alın terimiz

Kulak ver başkente, sor Kemal'inden

Sözü anayasa Türklük yolundan (Halıcı, 1981, s. 192)

Haydar Kılıç (Ozan Garip) kadınlar başlıklı şiirinde Cumhuriyet ile birlikte yapılan reformlara, Ankara'da yeni meclisin açılmasıyla modern şehir kimliğine dikkat çeker:

Arapçadan öz Türkçeye geçildi

Ankara'da yeni meclis açıldı

Türk kadını seçti, hem de seçildi

Millet meclisine girendir kadın (Taşlıova, 2008, s. 185)

Satı Tunç (Küçük Satı), Cumhuriyet'in 75. yılında yazdığı şiirinde Gül Baba, Hacı Bayram Veli gibi Ankara'nın manevî simgeleri ile Kale, Anıtkabir ve başkent oluşu dile getirilerek şehrin bu sembollerle kimliği öne çıkarılır.

Ankara'nın ilçesi var ili var

Gül Baba'yla Hacı Bayram Veli var

Kalesi var, kulesi var gönü var

Balıkların güzel yüzüşüne bak (Önal-Çelik, 2010, s. 445)

Süleyman Tekerek (Silifkevî), "Hacı Bayram Veli" şiiriyle Ankara'yı manevî mimarlarıyla tasvir eder:

Şeyhiyle gittiler hacca oldu Hacı Bayram

Eğdi boynunu oldu Mevla'nın hükmüne ram

Böylece âşık bir şeyhe kavuştu Anakaram

Kokuyor o zulmetin içinde buram buram (Aydın, 2011, s. 454)

Ali Kahraman (Kahraman); Ankara şiirinde şehri doğal güzellikleriyle tasvir ederken Anıtkabir'i ön plana çıkarır. Ankara'nın başkent olması, meclisin açılması ve yeni yönetim şekli şehirle özdeşleşir:

Büyük millet meclisimiz açıldı

Nutuklar atıldı güller saçıldı

Kahraman'ım hurafede kaçıldı

Demokrasin pekişiyor Ankara (Demirel, 2011, s. 93)

Mehmet Emin Dingil (Pişmani), için Ankara, Türkiye'nin atar damarıdır.

Ankara atar damarın

Ele ağırdır şamarın

Her zaman seni anarım

Güzel Türkiye'm Türkiyem (Yılmaz, 2011, s. 268)

Cumhuriyet'in başkenti Ankara'da milletin cesareti, azmi ve gücünün sembolize edildiği başarılar ele alınır. Ankara, modern şehrin ilkeleriyle inşa edilerek mimarisi, anıt ve heykelleriyle değişimi, aynı zamanda yeniliği de temsil eder. Hasan Yalınacaklı (Ozan Ezeli), "Atam" şiirinde Ankara'nın simgelerinden Ulus Atatürk Anıtı'nı şu mısralarla anlatır:

Başını kaldır da bak bu yurda

İzlerini göreceksin kırlarda

Kır atın şahlanmış durur Ulus'ta

Canlı da üstünde sen varsı Atam (Atmaca, 2011, s. 145)

Atının üzerinde askeriyle, köylüsüyle kurtuluş mücadelesini, kahramanlığı, zaferi, aynı zamanda mitik ve tarihî bağları temsil eden Atatürk Anıt'ı, geleceğin de ifadesidir.

Öz Ali Yılmaz, Ankara'yı; millî mücadelenin karargâhı, Cumhuriyet'in merkezi olması ve Türk gençliğine miras olarak tasvir eder. Maddi ve manevi değerleri barındıran şehir bir milletin hafızası, tarihle geleceğin bütünleştiği bir yerdir.

Atakule nöbetçi Mürtet hâkim havaya

Büyük millet meclisi iradedir Çankaya

Ulaşım da metropol, hedef şimdi uzaya

Gençliğine mirası milletin Ankara'sı

Taş, tuğlu, çamur değil eski dediğim meclis

Anmalı Anadolu mücadelede milis

Karakterim dediği, bu kapıdan ilk giriş

Cumhuriyet mayası, devletin Ankara'sı (Yılmaz, 2011, s. 175)

Sonuç

Sanatçı sorumluluğuyla hareket eden âşıklar, özellikle ülkenin ve milletin geleceği, millî birlik ve beraberlik konusunda son derece duyarlı olmuşlardır. Bir başka ifade ile kolektif bilincin oluşmasına da zemin hazırlamışlardır. Kültürel aktarımı sağlayan halk şairleri şiirleriyle toplumsal değişimi, sorunları ele alan, eleştiren, çözüm üreten tutumlarıyla bilgilendirme, aynı zamanda da eğitme ve öğretme işlevini üstlenmişlerdir.

Bozkırın ortasında yoktan var edilen, dahası var olma var olma ve var kalmayı temsil eden Ankara'nın belki göz kamaştıran özellikleri yok "Ankara'yı emsalsiz yapan onun oluşmasının altında yatan ruhtur" (Kartal 2019, s. 330). Ankara, tarihî bir şehir olmasının yansira Türk tarihinin şekillenmesinde de önemli bir merkez olmuştur. Yüzyıllar öncesinden Müştak Baba'nın işaret ettiği gibi Ankara, başkent olmasının aynı zamanda Kuvayı Milliye ruhunun, azmin, zaferin, bağımsızlığın, reformaların, ilerlemenin, askerî gücün, anayasanın, cumhuriyetin; bir başka ifadeyle devlet olma bilincinin, Türklüğün var oluşunun sembolüdür. Bütün bunlara tanıklık eden ve bu sorumlulukla davranan halk şairleri şiirleriyle Ankara'yı tasvir ederken kolektif bilincin ve kültürel belleğin oluşumuna katkı sağlamışlardır.

Halk şairlerinin ifade ettiği duygu ve düşünceler, genel anlamda Türk milletinin duygu ve düşünceleridir. Halk şairlerinin şiirlerinde dillendirmeye çalıştıkları duyguların özetini Hasan Cemal şu cümleler ile ifade eder: "Ankara'nın bütün dünyayı önünde irkilmeğe mecbur eden kıymeti malikânesi, ne yalnız bugünkü vüs'at ve mamuriyetinde, ne de tekâmülünün bugünkü mertebesinde. Onun bütün cihanşümul kıymeti, ihtiva ettiği manada ve ruhtadır, onun nefesine, sesinde ve tesirindedir. Ankara kahramanlığın, hürriyetin vatanın, mefkûrenin, tabiatın ve mukadderatın hareket ve faaliyete geldiği en yeni, en canlı bir dünya merkezidir. O sabit bir varlık değil mütemadi bir oluş ve olduruştur. (...) Ankara bir hareket bir inkişaftır. Atalet, sükûn, istirahat değil, mütemadi bir yaratış ve yaratılıştır ve bunun hiç sönmeyen hasreti. Ankara eskiyi temelinden söken ve yeniye temelinden kuran, maziden bir hercümerç ve hercümerçten bir "Nizam-ı Âlem" yapan bir kasırgadır. (...) Ankara müebbeden genç bir milletin edebi hayatının ve ruhi hareketinin şekillenmiş timsalidir. Ankara büyük bir fikrin sembolüdür. Çünkü Ankara eski uyusuk mefhumların ve zihniyetlerin, sönük cansız mefkûrelerin üzerine, ısıtan, dirilen, yeşerten bir güneşin doğuşudur. Ankara yeni dünya ruhunun bedenidir. Ankara bir hareketin bedenidir. O bir hedef değil bir azimet noktasıdır" (Hasan Cemal 1929'dan Kartal 2019, s. 331-332).

Kaynaklar | References

- Aktaş, Ş. (1996). Millî romantik duyuş tarzı ve türk edebiyatı. *Türkiye Günlüğü* 38, s. 170 -176.
- Atmaca, Ş. (2011). Hasan yalınacaklı (Ozan Ezeli). *sazın ve sözün sultanları yaşayan halk şairleri –viii.* (Ed. A. Turan-O. Aydın-G. Gülegül). Gazi Kitabevi, s. 140-153.
- Aydın, O. (2011). Süleyman Tekerek (Silifkevi). *Sazın ve sözün sultanları yaşayan halk şairleri – IV.* (Ed. A. Turan-O. Aydın-G. Gülegül). Gazi Kitabevi, s. 451-458.
- Demirel, M. (2011). Ali Kahraman (Kahraman). *Sazın ve sözün sultanları yaşayan halk şairleri – VII.* (Ed. A. Turan-Ö. Ünalın). Gazi Kitabevi, s. 78-93.
- Halıcı, F. (Haz.) (1981), *Saz şairlerinin diliyle Atatürk*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Hasan Cemal (1929). Ankara. *Hâkimiyet-i Milliye*, 5 Teşrin-i Sani 2988, 1, 58. Jan 2019, s. 306-344.
- Kartal, C. B. (2019). Cumhuriyet'in başkentinin mekânsal dönüşümü ve 1928-1930 dönemi Hâkimiyet-i Milliye Gazetesine yansımaları. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (Aralık), s. 306-44.
- Kayırhan, F. E. (2007). *Kadirlili Âşık Abdülvahap Kocaman'ın hayatı ve şiirleri*. Manisa: (Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü YL Tezi).
- Ocak, A. Y. (1996), *Türk sufiliğine bakışlar*. İletişim yayınları.
- Ölçekçi, H. (2021). Simgesel anlamlarıyla Ankara'nın başkent oluşunun dönemin gazeteleri ve aydınlarındaki yansımaları, *Mecmua*, 6, 11, 349-366.
- Önal, Ö.-Çelik, E. (2010). Satı Tunç (Küçük Satı). *Sazın ve sözün sultanları yaşayan halk şairleri –IV.* (Ed. A. Turan-B. Uysal). Gazi Kitabevi, s. 444-450.
- Özdemir, O. U. (2009). *Âşık Nuri Çırağı'nın hayatı, sanatı ve şiirleri üzerine bir inceleme*. Kocaeli: (Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü YL Tezi).
- Öztekin, Ö. (2015). Tarih manzumelerine göre XIX. yüzyılda Ankara, *Ankara Araştırmaları Dergisi*. 3, 2 (Aralık), s. 212-219.
- Şengül, H. (2010). Niyazi Ece (Âşık Ece). *Sazın ve sözün sultanları yaşayan halk şairleri –IV.* (Ed. A. Turan-B. Uysal).Gazi Kitabevi, s. 400-413.
- Tanpınar, A. H. (1999). *Beş Şehir*. Dergah Yayınları.
- Taşlıova, M. (2008), *Sözlü ve yazılı kaynaklarla Çorum halk şiiri antolojisi-âşıklar-ozanlar, şairler*. Çorum Valiliği Yayını.
- Ulutaş, N. (2015). Millî Mücadele sahnesi olarak Ankara'nın Türk romanına yansımaları. *The Journal of Academic Social Science Studies*.35,99-113.
- Urry, J. (1995). *Mekânları Tüketmek*, (Çev. R. G. Ögdü). Ayrıntı Yayınları.
- Uysal, B. (2010). Fakı Edeer (Fakı). *Sazın ve sözün sultanları yaşayan halk şairleri –II.* (Ed. A. Turan-B. Uysal-Uğur, K. Gökhan- A. Sarıyıldız), Gazi Kitabevi, s. 190-207.

- Yılmaz, Ş. (2011). Mehmet Emin Dingil (Pişmanî). *Sazın ve söziün sultanları yaşıayan halk şairleri –VIII.* (Ed. A. Turan-O. Aydın-G. Gülegül). Gazi Kitabevi, s. 265-274.
- Yücel Çetin, A. (2022). Savaşın tanıklığında dilin delili. *Metin Ekici Armağanı*, (Haz. Fedakar, S. – Duranlı, M., Ege Üniversitesi Yayınları, s. 1701-1710.